

Elementi dnevničke proze u romanima za mlade Silvije Šesto Stipančić

Obajdin, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:632290>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Matea Obajdin

Elementi dnevničke proze u romanima za mlade

Silvije Šesto Stipaničić

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 6. rujna 2018.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Matea Obajdin

Matični broj: 0009073493

Elementi dnevničke proze u romanima za mlade Silvije
Šesto Stipaničić
ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: dr.sc. Adriana Car Mihec

Rijeka, 6. rujna 2018.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova Elementi dnevničke proze u romanima za mlade Silvije Šesto Stipaničić izradila samostalno pod mentorstvom dr. sc. Adriane Car Mihec.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju završnog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u završnom radu na uobičajeni način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Studentica: Matea Obajdin

Sadržaj

1. Uvod.....	2
2. Životopis.....	3
3. Književno stvaralaštvo Silvije Šesto Stipaničić u kontekstu hrvatske dječje književnosti....	4
4. Roman za djecu i mlade – definiranje pojma	10
5. Dnevnik	12
6. Vrste dnevnika.....	14
7. Dnevnik u suvremenoj hrvatskoj dječjoj književnosti	15
8. Dnevnički zapisi Silvije Šesto Stipaničić	16
8.1. Vanda.....	16
8.2. Debela.....	21
8.3. Tko je ubio Pašteticu	24
8.4. Pa, to je ljubav!.....	28
8.5. Dnevnik jedne ljubavi.....	31
9. Jezik i stil Silvije Šesto Stipaničić.....	34
10. Zaključak	35
11. Literatura	36
12. Izvori	37
13. Sažetak	38
14. Summary	39
15. Zahvala.....	40

1.Uvod

Suvremena hrvatska književnost prati svjetski trend procvata romana namijenjenih mladima između 12 i 18 godina. Riječ je o književnosti koja se razvila iz dječje književnosti, ali su djela stilski i tematski značajno drugačija od djela dječje književnosti. Bave se identitetom tinejdžera koji više nije dijete, a još nije postao ni odrastao čovjek.

U hrvatskoj dječjoj književnosti svojim je književnim djelima ostavila značajan trag Silvija Šesto Stipaničić. Jedna je od najpopularnijih autorica hrvatske dječje književnosti. Za njezinu su popularnost kod mladih čitatelja najviše zaslužni njezini romani kao što su *Vanda*, *Debela*, *Tko je ubio Pašteticu*, *Dnevnik jedne ljubavi* i *Pa, to je ljubav*. Upravo navedeni romani nalaze se u središtu ovog završnog rada. Prije njihove analize osvrnut ću se detaljnije na književni put Silvije Šesto Stipaničić te pokušati približiti sam pojam romana za djecu i mlade.

U romanima Silvije Šesto Stipaničić kao zajedničko obilježje ističu se elementi dnevničke proze koji su česta pojava u romanima za mlade. Prije same analize njezinih romana valja stoga posvetiti pozornost samom pojmu dnevnika i njegovim vrstama te dati kratki prikaz dnevničke proze u hrvatskoj dječjoj književnosti. Prije zaključka još ću se osvrnuti i na jezik te stil kojim su napisani navedeni romani s elementima dnevničke proze.

Pišući dnevnik bolje upoznajemo sebe, sagledavamo svoje misli iz različitih perspektiva, lakše izražavamo pozitivne ali i negativne emocije. Kada se književni junaci izražavaju u obliku dnevničkih zapisa, jesu li njihove emocije i oni sami bliži čitatelju? Smatram da se treba složiti s tim i upravo to mi je bio poticaj prilikom odabira teme ovog završnog rada.

2. Životopis

Silvija Šesto Stipaničić jedna je od najpopularnijih autorica suvremene hrvatske dječje književnosti. Rođena je 1962. u Zagrebu. Nakon završene osnovne i srednje škole diplomirala je filozofiju i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1986. godine.

Vrlo je svestrana osoba. Bavila se sportskim novinarstvom, pisala scenarije za radijske televizijske i propagandne emisije, osmišljavala reklamne kampanje, vodila radijske emisije, pomogla pokrenuti časopis za dramu i prozu *Plima* i *Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade*. Uz knjige za djecu piše i za odrasle. Piše i poeziju i prozu. Dobila je mnoge književne nagrade, npr. nagradu *Ivana Brlić Mažuranić* 2002. i *Grigor Vitez* 2012. i 2013. Mnoga su njezina književna djela postavljena kao kazališne predstave koje su bile vrlo uspješne. Članica je *Društva hrvatskih književnika*, *Društva dramskih umjetnika Hrvatske* i *Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika*. Osnovala je vlastitu nakladničku kuću u kojoj u najvećoj mjeri izdaje svoje knjige. Poznata je i izvan granica Republike Hrvatske, pojedina su joj djela prevedena na strane jezike.

Silvija Šesto Stipaničić

3. Književno stvaralaštvo Silvije Šesto Stipaničić u kontekstu hrvatske dječje književnosti

Od svojih početaka hrvatska dječja književnost imala je razvojni put kao i mnoge europske dječje književnosti, ali „vremenski razmak u pojavi određenih fenomena je znao varirati i stotinjak godina od pojave određenog fenomena u svjetskoj književnosti, a katkada bi se taj razmak znatno smanjio...ravnopravni korak sa svjetskom dječjom književnošću hvata se polovicom dvadesetoga stoljeća.“¹ Godina 1956. na tom se području smatra prekretnicom jer te su godine objavljena dva značajna djela, zbirka pjesama *Prepelica* Grigora Viteza i roman *Uzbuna na Zelenom vrhu* Ivana Kušana. Ta djela u potpunosti idu ukorak sa suvremenom svjetskom dječjom književnošću. Za Stjepana Hranjeca, kao i mnoge druge povjesničare dječje književnosti, oni su udarili temelje hrvatske suvremene dječje književnosti, oni su „začetnici i najavljiivači suvremenoga pristupa, ali i funkcije dječje književnosti.“² Dječja književnost postaje od tog vremena sve bliža djetetu jer se događa „posvemašnje okretanje korisniku, mali čitatelj zapravo određuje njezinu poetiku...To u tematskome smislu znači posezanje za dječjom svakodnevnicom, pri čemu će se autobiografičnost figurirati kao pretežita pozicija i obilježje, a u izražajnom pak kao izraženu težnju za raznolikim verbalnim igrivim modelima, u toj mjeri da sadržaj objave postaje ne samo ravnopravan izražajnom nego ponegdje i sekundaran.“³

Mnogi su hrvatski teoretičari književnosti pisali o fenomenu književnosti za mlade za koju postoje u literaturi i drugi termini, npr. omladinska ili adolescentska književnost. Slijede osvrti na neka njihova razmatranja.

Milan Crnković pokušao je definirati razdjelnike između dječje i tinejdžerske književnosti, no odustaje već na početku:

„Pri svakom spomenu takve književnosti kod nas se razmišljalo otprilike ovako: pustimo to, jedva smo se izborili za dječju književnost, i nastat će samo nove smutnje ako krenemo govoriti o tinejdžerskoj ili estovačkoj književnosti. A konačno, mi koji se bavimo dječjom književnošću sigurno nismo ni dovoljno kompetentni da mjerodavno govorimo o toj

¹ Težak, D., *Portreti i eseji o dječjim piscima*, Tipex, Zagreb, 2008., str. 207.

² Hranjec, S., *Pregled hrvatske dječje književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., str. 91.

³ <http://www.matica.hr/kolo/309/suvremeni-hod-djecje-hrvatske-književnosti-20531/> (Pregled: 5.10.2017.)

književnosti. No jedno ne možemo izbjeći, a to je da pokušamo odrediti razdjelnicu između dječje književnosti i književnosti za mlade odrasle. Ona se nazire u tematici (pubertet, tjeskobe odrastanja, teškoće u prihvaćanju društva), u licima i pristupu tematici i u izrazu. Lakoća pristupa kakvu nalazimo u romanu o djetinjstvu, igra kao zamjena za ozbiljne životne aktivnosti, pothvat u igri kao potvrda junakove vrijednosti, drugarstvo i dječje simpatije, obvezatni uspjeh junaka i sretan završetak u općem ozračju vedrine — sve je to odnio vjetar u romanu za mlade odrasle, baš kao i jednostavan izraz i jezik s eventualno nešto žargona. Ali te razlike ipak nisu tako jednostavne. Katkad u tinejdžerskom romanu ostaje prejednostavan pristup i izraz, katkad se u dječji roman unose osobine karakteristične za tinejdžerski „⁴

Dubravka Težak u svojim studijama uočava da se iz suvremene dječje književnosti počinje izdvajati literatura za dobnu skupinu od dvanaest godina pa naviše, tzv. tinejdžerska literatura. Razliku između dječje i tinejdžerske literature detektira u „tematici (pubertet, tjeskobe odrastanja, teškoće u prihvaćanju društva), zatim u dobi likova (pubertetlije) i pristupu tematici te u samome izrazu.“⁵ U ovoj su literaturi socijalni problemi glavni pokretači radnje, čest je pesimizam – tako tipičan za tinejdžersku dob, a na sretan kraj se ne može računati. U djelima ove literature tinejdžeri traže svoj identitet: „u borbi protiv postojećih ograničenja koja postavljaju autoriteti odraslih, u potrazi za razvijanjem vlastitih kriterija vrijednosti, u utvrđivanju svoje autonomije i u uspostavljanju novih odnosa s obitelji i prijateljima.“⁶ Tinejdžerska literatura ruši tabue, nema zabranjenih tema, važno je da je tema aktualna. „Za ono što se danas piše za djecu mogli bismo reći da je literatura za dobro informirano dijete modernog svijeta, u kojoj su svi književni oblici dopušteni i ne postoje tabu teme.“⁷

Hrvatska tinejdžerska literatura nije se, ističe autorica, kao svjetska puno bavila tabu temama poput smrti, maloljetničke delikvencije, ovisnosti o alkoholu i drogama, silovanja i sl. U njenu korpusu su češća djela koja na vedriji način progovaraju o odrastanju tinejdžera i njihovim svakidašnjim problemima. Sanja Pilić, Sanja Polak, Miro Gavran, Branka Primorac, Branka Kalauz, Nada Mihoković Kumrić, Ana Đokić i drugi stvaraju u tom kontekstu u

⁴ Crnković, M., Neki problemi i zadaće znanstvenog istraživanja i promocije dječje književnosti u Hrvatskoj danas.

U: Dječja knjiga u Hrvatskoj danas. Ur. Ranka Javor. Zagreb: KGZ, 1997., str. 13.

⁵ <http://www.matica.hr/kolo/309/dvije-spisateljice-romana-za-mlade-odrasle-20529/>, (pregled: 9.9.2017.)

⁶ Isto.

⁷ Težak, D., *Portreti i eseji o dječjim piscima*, Tipex, Zagreb, 2008., str. 200.

kojem književna djela „usprkos problemskim situacijama što ih donose otvaraju nadu u sretniju budućnost i mogućnost perspektive.“⁸ Takvim djelima pripadaju i djela autorice Silvije Šesto Stipaničić, koja, ipak valja spomenuti, nije zaobišla ni tabu teme.

Stjepan Hranjec u suvremenoj dječjoj prozi tematski i izražajno zapaža nekoliko dominantnih cjelina⁹:

- a) bajkovite i fantastične strukture
- b) stvarnosne teme, poglavito urbana svakodnevnica
- c) krimi strukture
- d) tabuističke teme
- e) povijesne teme
- f) bibliostrukture

Uz Sanju Pilić, Sanju Polak, Ratka Bjelčića, Stjepana Tomaša, Branku Kalauz i druge navodi i Silviju Šesto Stipaničić kao jednu od najistaknutijih dječjih pisaca koji pišu o stvarnosnim temama (b cjelina). Autor ove podjele navodi i obilježja pojedinih cjelina pa su tako obilježja djela o stvarnosnim temama:

- mjesta događanja su urbana svakodnevnica
- promjena u mentalitetu i senzibilitetu protagonista i svijeta u kome žive pri čemu je fokus na obitelji
- prevladava formalna urbana obitelj, karakterizirana materijalnim i osnovnim egzistencijalnim motivima u kojoj nedostaje osnovno — sklad, toplina, ljubav, pa su zato to osnovni »čeznutljivi« tematski pojmovi
- odnosi među likovima su često površni, ali ne i sama djela
- najstvarnija i najdramatičnija tema je Domovinski rat

⁸ <http://www.matica.hr/kolo/309/dvije-spisateljice-romana-za-mlade-odrasle-20529/>, (pregled: 9.9.2017.)

⁹ <http://www.matica.hr/kolo/309/suvremeni-hod-djecje-hrvatske-knjizevnosti-20531/>, (pregled: 10.9.2017.)

Silvija Šesto Stipaničić spominje se i među piscima koji pišu o tabuističnim temama (d cjelina) za koje Hranjec navodi sljedeće:

- one nisu posljedice zabrana već pedagoških dvojbi
- ističu se kao teme droga, erotika (seks) i začće–rođenje, (neizlječiva) bolest i smrt

Stjepan Hranjec Silviju Šesto Stipaničić navodi i kao najizrazitiju predstavnicu tinejdžerskog suvremenog ženskog pisma.

Marijana Hameršak i Dubravka Zima smatraju da je opravdano govoriti o književnosti za mlade kao zasebnom području jer se ono već dulje sve ustrajnije proučava, a uporišta za tu tvrdnju pronalaze i u suvremenoj pedagoškoj i sociološkoj literaturi. Suvremena pedagogija „afirmira ideju stupnjevitoga dječjeg razvoja, pri čemu se razdoblje adolescencije ili mladosti smješta između djetinjstva i odraslog doba nakon koje pak slijedi starost“¹⁰. Sa suvremenog sociološkog stajališta „mladež se opisuje ponajprije pojmovima socijalizacije i sekundarne socijalizacije“¹¹. Autorice ističu analizu tekstova upućenih adolescentima u razdoblju dvadesetih godina 20. stoljeća autora Berislava Majhuta¹² koji je zaključio da je „pojam vremena ključni konsituens zasebnoga adolescentskoga sustava, pri čemu se to vrijeme odnosi na socijalni i mentalni status protagonistica analiziranih tekstova i njihova zaustavljenost u vremenu koje je jasno odijeljeno i od djetinjstva i od odraslosti.“¹³

Hameršek i Zima u dijelu *Uvoda u dječju književnost* posvećenom adolescentskoj književnosti ne spominju Silviju Šesto Stipaničić, ali govore o adolescentskoj biblioteci *Hit junior* zagrebačkog nakladnika *Znanje* koja je izdala njezin prvi roman za mlade 2000. godine – *Vandu*. Ova biblioteka prva u Hrvatskoj objavljuje isključivo tekstove za adolescente, „bivajući na taj način mjesto proizvodnje adolescentskoga diskursa i istovremeno bivajući proizvedenim istim tim diskursom, barem tijekom prvoga desetljeća izlaženja.“¹⁴ Pokrenuta je 1984., a prvi urednik bio joj je Ivan Kušan. Devedesetih godina uredništvo preuzima Dubravka Težak. Hameršek i Z

¹⁰ Hameršak, M. i Zima, D., Uvod u dječju književnost, Leykem international d.o.o., Zagreb, 2015., str. 339-340.

¹¹ Isto, str.341.

¹² Majhut, B., Djevojačkim srcima. Nakladničke cjeline iz dvadesetih godina dvadesetog stoljeća, Književna smotra (XLIII), broj 3-4, 2011.

¹³ Hameršak, M. i Zima, D., Uvod u dječju književnost, Leykem international d.o.o., Zagreb, 2015., str. 342.

¹⁴ Isto, str. 370-371.

ima uočavaju u razdoblju devedesetih godina i prvog desetljeća 21. stoljeća veću zastupljenost romana za mlade u hrvatskoj dječjoj književnosti, što je djelomično povezano s utjecajem uredničke politike Dubravke Težak. Smatraju da je „refleks tog trenda svakako i usmjeravanje pozornosti na tzv. tabu teme, s višedesetljetnim zakašnjenjem u odnosu na zapadnoeuropske dječje i adolescentske književnosti, ali i afirmacija autora koji svoje pisanje adolescentske književnosti jednim dijelom transformiraju u refleksiju i i autorefleksiju adolescentskoga književnoga polja.“¹⁵

Upravo je netom spomenutim romanom *Vanda* autorica Silvija Šesto Stipaničić stekla veliku popularnost. Slijedila su djela koja su bila više ili manje popularna:

- *Debela*, roman, 2002.
- *Bum Tomica*, zbirka priča, 2002.
- *Zezomljani*, roman, 2002.
- *Tko je ubio Pašteticu*, roman, 2003.
- *Bum Tomica 2*, zbirka priča, 2003.
- *Ne, hvala*, roman, 2004.
- *Djevac (ili patnje mladog Petra)*, roman, 2005.
- *Ružičasta sanjarica*, zbirka priča, 2006.
- *Bum Tomica 3*, zbirka priča, 2006.
- *Pa, to je ljubav*, roman, 2007.
- *Pričalica X*, zbirka igrokaza, 2007.
- *Dnevnik jedne ljubavi*, (uz R. Bjelčić), roman, 2007.
- *Bum Tomica 4*, zbirka priča, 2009.
- *Leon Napoleon*, roman, 2009.

¹⁵ Isto, str. 371.

Ovo nije konačan popis književnih djela ove autorice. On je puno duži jer se radi o iznimno plodnoj autorici koja piše i za djecu i za odrasle.¹⁶ O uspješnosti književnog rada Silvije Šesto Stipaničić svjedoči čak pet naslova na popisu lektire za osnovnu školu, a to su *Bum Tomica 1*, *Bum Tomica 2*, *Debela*, *Vanda* i *Tko je ubio Pašteticu*.

Silvija Šesto Stipaničić je, možemo zaključiti, predstavnica hrvatske tinejdžerske literature čija je važnija značajka i učestala pojava forme dnevnčkih zapisa u kojem je napisan značajan dio njezinih djela. Ona nastoji što dublje zakoračiti u svijet tinejdžera koji su često zaokupljeni mnoštvom problema, a forma dnevnika se čini kao najbolji izbor da se to i ostvari.

¹⁶ Navedena su književna djela za djecu, a cijeli popis njezinih književnih djela može se pronaći na mrežnoj stranici <http://dhk.hr/clanovi-drustva/detaljnije/silvija-sesto>

4. Roman za djecu i mlade – definiranje pojma

Ivo Zalar dječjim romanom smatra „sva ostvarenja u kojima su glavni likovi djeca te su napisana jednostavnim i razumljivim jezikom i stilom.“¹⁷ Prema Stjepanu Hranjecu taj je roman „slojevita pripovjedna vrsta dječje književnosti, u kojima su glavni likovi djeca, sa svim svojim doživljajima, strepnjama i nadama.“¹⁸ Prema Joži Skoku dječji roman je „razvedena, složena i slojevita 'izmišljena' ili 'stvarnosna' priča o (dječjem) životu, s akterima koji pretežito pripadaju određenoj uzrasnoj dobi, ali i priča koja posjeduje svoju dinamiku i zasniva se ponajvećma na specifičnom dječjem motrištu svijeta u kojem se uzbudljivom radnjom djela oblikuju likovi, psihologijski i etički profilirani.“¹⁹ Hameršak i Zima smatraju da se „roman kao povijesno, tematski i strukturno protežit i sveobuhvatan žanr izvan stručnih promišljanja dječje književnosti unekoliko doživljava kao sinegdoha dječje književnosti uopće.“²⁰ Također, drže da je dječji roman u hrvatskom kontekstu „poligon na kojem se povezuju dječja i popularna kultura.“²¹

Početke hrvatskog dječjeg romana, kakvog danas poznajemo, Stjepan Hranjec stavlja u 19. stoljeće, a obilježile su ga dvije književnice – Jagoda Truhelka i Ivana Brlić Mažuranić. Truhelka je bila priznata književnica i pedagoginja. U njezinom književnom stvaralaštvu ističe se trilogija koju čine romani *Zlatni danci*, *Bogorodičine trešnje* i *Dusi domaćeg ognjišta*. Temeljila je svoj književni rad na sentimentalnim autobiografskim zapisima o prošlim vremenima protkanim pedagogijom. Brlić Mažuranić autorica je remek-djela hrvatske dječje književnosti – romana *Čudnovate zgođe šegrta Hlapića*. Hranjec smatra da u razvitku hrvatskog dječjeg romana od njega sve počinje. Miroslav Šicel²² njezin pristup književnom stvaranju vidi kao trodijelnost: srce, slika, mašta. Smatra da književnica u svojim djelima čitatelje želi susresti s dobrotom srca, osvojiti ih vizualnim dojmovima i razmahanom maštom. Ovo književno djelo nudi originalan spoj realističnosti romana i maštovitosti bajke.

¹⁷ Zalar, I., Dječji roman u hrvatskoj književnosti, Školska knjiga, Zagreb, 1978., str.

¹⁸ Hranjec, S., Hrvatski dječji roman, Znanje, Zagreb, 1998., str. 9.

¹⁹ Skok, J., Prozori djetinjstva I., Antologija hrvatskog dječjeg romana, Zagreb, 1991., str. 339.

²⁰ Hameršak, M. i Zima, D., Uvod u dječju književnost, Leykem international d.o.o., Zagreb, 2015., str. 197.

²¹ Isto, 197-198.

²² Hranjec, S., Šicel o Ivani Brlić Mažuranić, Radovi zavoda za znanstveni rad HAZU, Varaždin, br. 16-17, 2006., str. 86.

Bliže realističnim vodama hrvatski dječji roman vode Mato Lovrak i njegovi suvremenici. U Lovrakovu dječjem stvaralaštvu ističu se romani *Družba Pere Kvržice* i *Vlak u snijegu* kojeg Hranjec vidi kao izvanredno organiziranu priču. U jednom i drugom romanu istaknuta je kolektivna svijest i zajednička postignuća.

Milivoj Matošec i Ivan Kušan obilježili su razdoblje u hrvatskoj dječjoj književnosti koje Hranjec naziva *zrelim*. Opus Matošeca koji čine romani stilski je i tematski raznovrstan. Ističu se romani *Tiki traži neznanca* i *Strah u Ulici lipa*. Prijelomne godine za hrvatsku dječju književnost - 1956., uz pjesničku zbirku *Prepelica* Grigora Viteza, objavljen je i Kušanov roman *Uzbuna na Zelenom Vrh*. Njime autor najavljuje novu fazu u razvoju hrvatskog dječjeg romana koja je dotad, prema Hranjecu, bila u okovima Lovrakove poučnosti i tendencioznosti. Kušan svoju fabulu gradi „inspirirajući se romanom detekcije, krimićem, kojemu je svojstvena napetost, što postaje masovna lektira u 20. stoljeću koju najviše gutaju upravo djeca.“²³ Njegove su uspješnice i romani *Koko u Parizu*, *Lažeš*, *Melita*, *Ljubav ili smrt*, *Domaća zadaća* i mnogi drugi.

20. stoljeće obilježili su mnogi romani povijesne, ratne, ljubavne, znanstveno-fantastične, animalističke, socijalne i dr. tematike. U tom mnoštvu svako dijete može pronaći nešto za sebe. Zasad se čini da će 21. stoljeće u dječjoj književnosti obilježiti romani za mlade, a najbolji vjerojatno tek dolaze.

²³ Hranjec, S, Hrvatski dječji roman, Znanje, Zagreb, 1998., str. 68.

5. Dnevnik

U *Hrvatskom leksikonu* riječ dnevnik ima sljedeća značenja:

- „1. Kronološki opis zbivanja; kao vrsta knjiž. zapisa pripada memoarskoj književnosti.
2. Novine koje izlaze dnevno.
3. Dnevna informativna emisija na radiju i TV-u.“²⁴

Uobičajena leksikonska ili enciklopedijska određenja za Andreu Zlatar samo su opisna definicija. Ona dnevnikom naziva „tekst u kojem se prikazuju (to znači pripovijedaju i opisuju) događaji u kojima je sudjelovao sam autor (kao akter ili kao svjedok). Smatra da je njegova posebnost u odnosu na autobiografsko i memoarsko pripovijedanje u „pokušaju da se vremenski odmak između događaja i pisanja o njemu svede na minimum, odnosno, da se tekstom simulira istodobnost događanja i pisanja.“²⁵ Dnevnik je osuđen na kronologiju i to ne samo da je poštuje, smatra Zlatar, već je u tekstu i uspostavlja. Za nju je pitanje pripadnosti dnevnika području književnosti „posljedica vrijednosne i kontekstualne procjene pojedinih dnevnika.“²⁶ Smatra da nije nimalo slučajno što se dobrom literaturom drže mnogi dnevnici pisaca, a ostali dnevnici se prosuđuju prema stupnju svoje obavijesnosti.

Manfred Jürgensen, pak, drži da je dnevnik dokument suvremene povijesti koju zapisuje dnevnički subjekt. „Dnevnik registrira dnevne poticaje koje Ja doživljava istovremeno kao privatni individuum i kao društveni suvremenik. Dnevnik postaje povijesnim svjedočanstvom toga Ja: ono u dnevniku svjedoči o sebi i „svome“ vremenu.“²⁷ Smatra kako čitatelj vjeruje kako će u dnevniku pronaći autentičan materijal, dnevničke tekstove vidi u protuslovlju s književnom fikcijom. „Prvorazredna vrlina dnevnika za nj ne može biti njegova mašta; on neusporedivo više procjenjuje „istinitost“ dnevničara.“²⁸ Helena Sablić Tomić nadodaje da se iz teorijskih mišljenja Jürgensena i Zlatar nameću sljedeći zaključci:

²⁴ <http://www.hrleksikon.info/definicija/dnevnik.html> (pregled : 3.8.2017.)

²⁵ Zlatar, A., *Autobiografija u Hrvatskoj*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998., str. 91.

²⁶ Isto, str. 91.

²⁷ Jürgensen, M., *Dnevnik: Uvod*, str. 234.

²⁸ Isto, str. 241.

1. Dnevnik je autobiografski žanr kojega primarno određuje kontinuirano i neposredno zapisivanje događaja iz zbilje;
2. Subjekt u dnevniku opisuje vlastite doživljaje i refleksije na izvanjski prostor i samoga sebe.

Sablić Tomić također navodi da je dnevnik „dokument o osobnom životu zasnovanom na činjenicama, ali je u isto vrijeme i književno-estetski prozni tekst u kojemu se stilski oblikuju događaji i refleksije.“²⁹

²⁹ Sablić Tomić, H., *Intimno i javno – suvremena hrvatska autobiografska proza*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2002., str. 98.

6. Vrste dnevnika

Helena Sablić u svojoj studiji o tipovima i modelima suvremene hrvatske autobiografske proze pod naslovom *Intimno i javno* navodi sljedeće vrste dnevnika:

1. **Privatni dnevnik** – u njima subjekt nastoji samopropitivanjem sjećanja artikulirati događaje i osobe koje su odredile njegov život ili utjecale na njega.
2. **Socijalni dnevnik** – subjektu je cilj projicirati vlastito mišljenje o izvanjskim zbivanjima, naglasiti opozicijski karakter prema društvenoj zbilji koja ga je dovela u poziciju ugroženosti i navela na bijeg u dnevničku autorefleksiju.
3. **Filozofski dnevnik** – nastoji diskurzivno oblikovati spoznavanje vlastite duhovne egzistencije inicirano iskustvom u zbilji, pri tom subjekt primarno bilježi rasprave sa samim sobom.
4. **Povijesni dnevnik** – tematizira događaja koji ima svoju relevantnost u povijesnoj dinamici prostora u kojem je legitiman, jedna od bitnijih tema je tema rata.
5. **Literarizirani dnevnik** – svjesno književno-estetski oblikovan kao prozni tekst u kojemu je stupanj vjerojatnosti i umjetničke stilizacije nekoga zbivanja dominantniji od istinitih/vjerodostojnih informacija.

Autorica ove podjele naglašava kako nije moguće odrediti čvrste granice među pojedinim vrstama dnevnika već da je većina navedenih kategorija prisutna u svakom dnevniku.

Ovo nije jedina podjela dnevnika. Među mnogima spomenula bih i onu Gustava Renea Hockea koji iste dijeli na **prave** i **fiktivne**, pri čemu su pravi dnevnik oni koji nisu imali namjeru biti objavljeni (G. R. Hocke, prema A. Kos Lajtman, 2011.).

7. Dnevnik u suvremenoj hrvatskoj dječjoj književnosti

Dnevnik je u suvremenoj hrvatskoj dječjoj književnosti vrlo zastupljena forma. Njome su napisana neka od najpoznatijih djela hrvatske dječje književnosti, npr. *Sedmi be* Jože Horvata, *Dnevnik malog Perice* Vjekoslava Majera, *Pokušaj zaboraviti* Mire Gavrana, *Moj tata spava s anđelima* Stjepana Tomaša, dnevnicu Pauline P. Sanje Polak i mnoga druga djela. Dnevnička forma navedenih djela najčešće se ne ističe kao nešto posebno. Oni se u povijesnim pregledima hrvatske dječje književnosti uglavnom analizirani kao dječji romani ili neka druga književna vrsta. Tako u *Pregledu hrvatske dječje književnosti* Stjepan Hranjec samo ističe posebnu strukturiranost fabule nekih djela (fabula se događa dnevnički, navode se nadnevcu, vrijeme od – do i kao kronološki niz). Zbog navedenih činjenica posebno je vrijedno djelo objavljeno 2017. – *Dnevnička proza u hrvatskoj književnosti za djecu i mlade autorice* Dragice Dragun.

Dragica Dragun jedna je od prvih autorica koja je u hrvatskoj dječjoj književnosti preuzela na sebe zadatak pronalaženja modela dnevničke proze. To je, po osvrtu na teorijska promišljanja o dnevničkoj prozi uopće, učinila na temelju 22 naslova nastalih u vremenskom razdoblju od 1938. (dnevnik Zore Ruklić) do 2015. (iz ciklusa dnevnika Pauline P. autorice Sanje Polak). U svojoj studiji ona navodi da je adolescentski uzrast tipična populacija čitatelja dnevnika jer se „u različitim se omjerima izmjenjuju različite tematske manifestacije emotivnoga i socijalnoga sazrijevanja, aktualnih društvenih i povijesnih zbivanja te školskoga i obiteljskoga života“.³⁰

Na oblikovanje ovog završnog rada velik je utjecaj teorijskih promišljanja o dnevničkom stvaralaštvu imala upravo netom spomenuta studija Dragice Dragun koje smo nadopunili promišljanjima Stjepana Hranjeca, Dubravke Težak, Marijane Hameršak i Ive Zalara.

³⁰ <http://www.glas-slavonije.hr/334387/5/Svaki-dan-na-drustvenim-mrezama-objavljujemo-sve-i-svasta-ali-emocije-i-intimu-ne-dijelimo-javno> (Pregled: 7.10.2017.)

8. Dnevnički zapisi Silvije Šesto Stipaničić

Značajan dio stvaralaštva Silvije Šesto Stipaničić možemo povezati s dnevničkim zapisima. Takav oblik izražavanja može se pronaći u njezinim sljedećim književnim djelima:

1. *Vanda*
2. *Debela*
3. *Dnevnik jedne ljubavi*
4. *Tko je ubio Pašteticu*
5. *Pa, to je ljubav*

8.1. Vanda

Ovo književno djelo nosi naslov po istoimenoj djevojčici Vandi, učenici sedmog razreda jedne zagrebačke osnovne škole. U djelu upoznajemo čitav niz likova, a to su mama Jagoda, tata Marko, baka, kućna pomoćnica Zlata, prijateljica Ljerka, instruktor iz matematike Berislav, prijatelj Igor, pa čak i pas Farni daje svoj doprinos upoznavanju jedne sasvim (ne)obične obitelji Prpić.

Kućna pomoćnica Zlata Pintar tek je počela raditi za obitelj Prpić, njihova je četvrta po redu kućna pomoćnica. Za odlazak prijašnjih pomoćnica uglavnom se okrivljavao njihov pas Farni, a ni Zlata nije nešto posebno drag. No, i to će se promijeniti, kao što će i Zlata iz još jedne kućne pomoćnice u nizu postati anđeo čuvar koji bdije nad obitelji Prpić. Njezin posao neće biti samo posao. Umiješat će se prijateljstvo, privrženost, povjerenje – i bez krvne veze ona će postati član obitelji. Istodobno sa Zlatom i mi kao čitatelji upoznajemo obitelj Prpić pa evo koji su jedni od njezinih prvih dojmova o njezinim novim poslodavcima:

„I gospodin i gospođa pripadnici su one jadne generacije koja ni u svojoj četrdesetoj nije našla svoj pravi posao. Njima je očito sve privremeno, tako se i ponašaju, tako i

izgledaju, mislim, izgledaju prilično dobro za svoje godine, a to nekako i ide uz svu tu neizvjesnost.“³¹

Gospodin Marko i gospođa Jagoda su profesori, ali ne rade u školi. Ona se honorarno bavi korekturom i muku muči s naplatom svoga rada. On radi u neprofitabilnom dućanu koji je naslijedio od oca, a nalazi se preko puta kuće u kojoj žive. Bio je sretniji kad je radio u školi. Osim što u dućanu mnogi kupuju na dug, susreće se i sa sitnim krađama te neobičnim likovima poput umjetnika koji mu je cigarete platio svojom slikom. Njihovim financijama ne pomažu ni članovi obitelji koji dolaze posuditi novac.

Vanda je djevojčica koja je poput mnogih njezinih vršnjakinja zaokupljena druženjem s prijateljima i prvim simpatijama a najmanje školom – zbog toga je njezin otac i angažirao Berislava da joj daje instrukcije iz matematike. Iako je on student od 26 godina pri kraju svoga školovanja, a ona učenica od 13 godina koja još ide u osnovnu školu, ta razlika u godinama je nije spriječila da on postane njezina prva velika simpatija. Da je tome tako, svjedoče i ove njezine misli:

„Dočekala sam ga na vratima i prihvatila njegov mokri šušćavac. Pritom sam desnom rukom dodirnula njegovu kosu. Bio je to električni udar od pet milijuna volti. Sad mi je jasno zašto se mokrim rukama ne smije dirati struja. On je pak desnom rukom dodirnuo moju lijevu. Slučajno? O tome ću razmišljati poslije satova. Živčana sam i vruće mi je dok me oblijeva hladan znoj. Definitivno, to je ljubav.“³²

Berislav je potpuno nesvjestan njezinih zaljubljenih pogleda. Kad ju je pozvao na Sljeme, Vanda je to shvatila kao priliku za ostvarenje njihove ljubavi. Uoči Sljemena cijeli je dan provela pred zrcalom kombinirajući odjevne kombinacije, a pokušala si je zaljepiti i umjetne trepavice. Došao je i taj dan kada ju je umjesto ostvarenja njezinih ljubavnih maštarija dočekaio hladan tuš – Berislav ju je pozvao na izlet samo da bi pravila društvo njegovoj sestri dok se zabavlja sa svojom djevojkom. To je Vandu ponukalo da mu se osveti. Inspiracija su joj bile meksičke sapunice. Odlučila ga je optužiti da je ukrao novac, no nije do kraja provela svoju osvetu. Iako joj Berislav nije uzvratilo ljubav, njezine su se ocjene iz matematike uz njega i prepisivanje drastično popravile. Što se tiče ljubavi, okrenula se svom vršnjaku Igoru

³¹ Šesto Stipaničić, S., Vanda, Naklada Semafora, Zagreb, 2007., str. 9.

³² Šesto Stipaničić, S., Vanda, Naklada Semafora, Zagreb, 2007., str. 67.

iz razreda s kojim je prohodala na maturalsnom putovanju. Vanda se Igoru dugo sviđala, ali ga ona nije doživljavala:

„Vanda je danas opet u školi. Sjedi kraj mene i divno miriše. Čini mi se da je nije bilo jedan mjesec, a prošla su samo tri dana. Isto mi se tako čini da me ne šljivi ni pola posto. Zar baš ništa ne shvaća? Nisam imao snage pozvati je u kino, a o tome sam maštao cijeli vikend. Bila je tako daleka, a istovremeno uvijek spremna od mene prepisivati. Danas sam je pod odmorom ponudio čipsom i grubo mi je odbrusila:

- Te stvari ne jedem, na dijete sam!³³

Vanda se u osjetljivim pubertetskim godinama ponekad osjeća zapostavljeno od strane svojih roditelja. U sedmom razredu joj je na roditeljske sastanke išao isključivo tata jer mama nije imala vremena. Izlika joj je bavljeno njezinim šestogodišnjim bratom Mladenom, a prilikom rasprave o njezinim ocjenama i nepodopštinama njezin otac često zna uzviknuti: „Samo da mi je znati na koga je ovo dijete!“ Ipak, situacija u obitelji se popravlja. Vanda se majci sve više povjerava. I roditelji griješe, a ne samo djeca. I biti roditelj se uči. Primjer za to je i Vandin otac:

„Ja se ne osjećam uopće zreo. Ja sam još zelen, samo to ne smijem priznati, osobito ne Vandini. Ponekad zamišljam kako bih se trebao osjećati pod pretpostavkom da sam zreo. Obučen u ove godine kojih nije malo.“³⁴

Pomutnju u obitelji Prpić često unosi Jagodina majka svojim posjetima. Na udaru joj se našu i kućne pomoćnice jer smatra da su joj one konkurencija, misli da su one unajmljene bake. Ovako je izgledao njezin prvi susret sa Zlatom:

„Žena je uletjela kao raskošni srednjovjekovni engleski zmaj i odmah prešla kažiprstom preko crne komode s neizgovorenim, ali izgestikuliranim rečenicom:

- Vrijedi li ova nova ili je ista kao ostale?

Upoznale smo se ne bez njenog uvredljivog namigivanja. Sličila je tipičnoj obrtničkoj ženici, sitno zabadalo, žena perenospora.³⁵

³³ Isto, str 102-103.

³⁴ Šesto Stipaničić, S., Vanda, Naklada Semafora, Zagreb, 2007., str. 60.

Jagodina majka je naizgled kruta i hladna žena, a otac je okorjeli kockar kojemu potajice posuđuje novac. Ovako je Jagoda opisala odnos s roditeljima:

„ ...cijeli život živimo u nekakvoj polusjeni roditelja. Ili im se želimo dokazati, ili svetiti, ili od njih pobjeći, ili im se dodvoriti. Uvijek imamo neki opterećujući odnos ma koliko željeli to poreći.“

Svoje osjećaje Jagodina majka teško izražava riječima, ali to nadoknađuje djelima – potajice počinje slati kuverte s novcem svojoj kćeri. Kad je iznenada umrla, to je jako pogodilo Jagodu, između ostalog i zbog toga što za života nisu bile bliskije.

Svoju malu ulogu u ovoj knjizi ima i Ljerka, Vandina prijateljica koju je ugostila kad je pobjegla od kuće. Razlog bijega bilo je neslaganje s očuhom koji ju je znao i ošamariti. Treba spomenuti i Farnija jer i on imao pravo glasa iako je pas. Njegov je glavni problem zanemarivanje od strane članova obitelji i kućne pomoćnice Zlate koja ga se boji, ali na kraju se ipak uspio sprijateljiti s njom i dokazati joj da on samo izgleda strašno.

Veliki šok za obitelj Prpić predstavlja Jagodina neplanirana trudnoća. Marko i Mislav se ipak vesele tome, a Vanda je sumnjičava. Na kraju je ispao dvostruki šok jer je Jagoda rodila blizance, dječaka i djevojčicu. Rođenjem blizanaca, stavljanjem dućana u najam i povratkom Marka u profesorske vode te Vandinom ljubavi s Igorom nastupilo je sretnije razdoblje za obitelj Prpić – pod budnim okom kućne pomoćnice Zlate.

O ovom su romanu svoje mišljenje iznijeli i suvremeni teoretičari hrvatske dječje književnosti. Među njima su Dubravka Težak i Dubravka Zima.

Dubravka Težak smatra da je „fragmentiranošću teksta, nizanjem kratkih dionica iz različitih vizura autorica možda više nego samom temom djelo usmjerila prema zrelijim čitateljima koji su sposobni u svojoj svijesti poslagati mozaik tako ispričane priče.“³⁶ U pogovoru romana donosi svoj doživljaj lika Vande: „razapeta između odrastanja i spolnog sazrijevanja s jedne strane te djetinje potrebe za pažnjom i brigom s druge strane zapada u generacijska neslaganja, nesretnu zaljubljenost i spoznaju da je svijet bitno drugačiji od onoga kako ona zamišlja da bi trebao izgledati.“³⁷ Posebno ju se dojmio lik kućne pomoćnice. O njoj

³⁵ Isto, str. 28.

³⁶ Težak, D., Portreti i eseji o dječjim piscima, Tipex, str 199.

³⁷ Šesto Stipaničić, S., Vanda, Naklada Semafora, Zagreb, 2007., str. 159.

donijela je sljedeći zaključak: „osim svoje primarne uloge da dovede stan u red, kao da je dobila i višu zadaću da osim fizičkog reda u kući uspostavi i duhovni i mentalni red.“³⁸

Dubravka Zima smatra da je ovo književno djelo „eksperimentalne strukture, što se najprije odnosi na fokalizacijsku pluralnost i nekonzistentnost, ali i na književni okvir, odnosno naslov romana.“³⁹ Došla je do tog zaključka jer „naslovno se ime odnosi na trinaestogodišnjakinju Vandu, koja, međutim, nije i protagonistica romana, nego samo jedan od likova, ravnopravan s ostalim fokalizacijskim instancijama, pri čemu se svim likovima dodjeljuje pripovijedni glas (osim šestogodišnjem Mislavu i djedu koji je ovisnik o kockanju).“⁴⁰ Nadalje, smatra da je lik Vande „zanimljiv u kontekstu predodžbe o adolescentu (dok predodžba o djetetu ostaje posve praznim područjem, kao i jedini dječji lik u romanu koji je nulto okarakteriziran i marginaliziran); premda negeneralizirana, Vanda s likovima adolescenata u vremenski podudarnim dječjim/adolescentskim romanima dijeli iracionalnost i bunt, a jednako tako i neusmjerenost pobune.“⁴¹

U djelu su zastupljena obilježja fikcionalnog privatnog dnevnika. Funkciju privatnog dnevnika predstavlja „potreba dnevničkog subjekta da dnevničkim diskursom artikulira intimni autoportret (opiše psihološke frustracije, snove, ljubavi) i kroz njega izrazi svoje pravo na priču o privatnim temama.“⁴² Pošto autorica u djelu ne govori o sebi i svi likovi i događaji su predmet njene stvaralačke mašte možemo govoriti i o obilježju fikcionalnog dnevnika. Kao dnevnički subjekti zastupljen je čitav niz likova, a to su mama Jagoda, tata Marko, baka, kućna pomoćnica Zlata, prijateljica Ljerka, instruktor iz matematike Berislav, prijatelj Igor, pa čak i obiteljski pas Farni. Oni u obliku dnevničkih zapisa iznose svoju intimu, voje svakidašnje probleme i razmišljanja koja nisu spremna s ikime podijeliti. Nema nikakve dnevne datacije.

³⁸ Isto, str. 159.

³⁹ Zima, D., Kraći ljudi – povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu, Školska knjiga, Zagreb, 2011., str. 333.

⁴⁰ Isto, str. 333-334.

⁴¹ Isto, str. 334.

⁴² Dragun, D., Dnevnička proza u hrvatskoj književnosti za djecu i mlade, Matica hrvatska, 2017., str. 34-35.

8.2. Debela

Prema samom naslovu nije teško pogoditi koji je glavni problem zagrebačke tinejdžerice Lade koja je glavna junakinja ovog književnog djela. To nam dokazuju njezine sljedeće riječi:

„Ja pak patim, i prije, i za vrijeme, i poslije jela. Te koliko će mi se primiti, a primi mi se sve, i više, hoću li to smazati ili neću, ja na taj način nikada ni ne uživam u klopi. A nije da nisam uspjela smršaviti. Svaki put kad ugledam neku koščatu ljepoticu, padne odluka.“⁴³

Njezin problem je u njenim očima veći i zbog činjenice da su joj roditelji i stariji brat mršavi i mogu jesti što i koliko god žele, a i visoka i mršava prijateljica Ivana. U Ladi se mogu prepoznati sve osobe koje su vodile bitku s kilogramima, s usponima i padovima u toj borbi koja nema kraja. Isprobavanje različitih dijeta, sportskih aktivnosti i preparata za mršavljenje – sve je to Lada prošla i sve je to ostavilo traga na njezino samopouzdanje koje je ionako u osjetljivim tinejdžerskim godinama krhko. Da bi smršavila, počela je i pušiti, ponekad je i namjerno povraćala. Ljude je dijelila u dvije kategorije, mršave i debele. Osobama s viškom kilograma sasvim uobičajene radnje mogu predstavljati pravu noćnu moru:

„Stara je razgledavala majicu na kojoj je nešto pisalo, a to sam mrzila iz dna duše.

- Imate broj 46?
- Za vas? – nije se mogla načuditi prodavačica masne izblajhane kose svezane u rep olinjalom roza gunicom namijenjenom djeci mlađoj od pet godina.
- A ne!!! – stara je odgovorila kao da ju je ova pitala upada li u sljedeći program svemirskih letova. – To je za moju kćer, znate... – I sve je bilo jasno kad me je frikuša s gunicom ugledala. Kao da vidi neko čudovište.“⁴⁴

⁴³ Šesto Stipaničić, S., Debela, Školska knjiga, Zagreb, 2002., str. 9.

⁴⁴ Isto, str.15.

Ladina najbolja prijateljica je Ivana koja joj pruža podršku u borbi protiv kilograma, no to prijateljstvo je pod upitnikom jer nije sigurna koliko je njena visoka i vitka prijateljica može razumjeti, a ne pomaže joj niti činjenica da je zaljubljena u njezina brata Dadu pa sumnja da se s njom druži samo da bi mu bila bliže. Njezino nepovjerenje ide do te mjere da ima naviku pretraživati joj sobu u potrazi za nekim dokazom kojim bi potkrijepila svoje sumnje. Nepovjerenje osjeća prema svim osobama u svom životu, misli da joj se svi otvoreno ili prikriveno rugaju zbog njene debljine. Očituje se to i u sljedećim njenim rečenicama: „Ležala sam na svojoj dlakavoj dekici koja je po metru imala desetak malenih, ali debelih nosoroga. Baš krasan poklon od moje majčice. Ili mi je to htjela nešto poručiti? Dakle, ležala sam i opipavala svoj glatki i veliki trbuh. Je li moguće da ću zauvijek biti debela? Pogledala sam kroz prozor podižući glavu. Na klupi ispred parka sjedile su cure i glasno se smijale. Možda pričaju o meni? Ne. Strašno, sa svim tim kilama izgleda da sam si nabila i teške, pardon, debele komplekse. Mogu li se oni staviti na dijete.“⁴⁵

Ladin brat Dado nema problema s kilogramima, umjetnički je nadaren, odličan učenik koji je posebno kod djevojaka popularan. Odnos između Lade i brata prepun je zadirivanja i prepirki, ali se uvijek jedno uz drugo kad je najteže. Ladi je brat priredio šok izborom svoje djevojke, a to je bila Zinka koja je s Ladom imala poveznicu – višak kilograma. Po Ladinom poimanju debeli su ljudi bili bezvrijedni pa joj nije bilo jasno što njezin brat, za kojim su patile mnoge njezine prijateljice, vidi u njoj.

Sanja je još jedna Ladina dobra prijateljica. Upoznale su se u srednjoj školi. Dijele zajedničku ljubav prema novinarstvu pa tako zajedno rade na radiju. Osjeća posebnu bliskost prema njoj zbog toga što je i ona imala problema s debljinom stoga joj njezine riječi potpore zvuče uvjerljivijima:

„Pogledaj se malo u zrcalo. Imaš super tijelo, cice, guzicu, slatka si, oči su ti neobične kao da imaš malo kineske krvi, kosa ti je kvalitetna kao na reklamama za šampone, čovječe, da sam na njegovu mjestu...- I onda me uhvatila za prsa i umirala od smijeha

koji je bio tako zarazan da sam mu se morala pridružiti. Bila je stvarno luda ta Sanja, a vratila mi je samopouzdanje u trenu. Vjerovala sam joj.“⁴⁶

⁴⁵ Šesto Stipaničić, S., *Debela*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., str. 14.

⁴⁶ Šesto Stipaničić, S., *Debela*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., str. 107.

Do nje lakše dopire Sanjina, no Ivanina podrška. Razlog tomu je, dakako, činjenica da Ivana puno drži do svog izgleda te ju je teško pogodila činjenica da je Dado umjesto nje izabrao punašniju Zinku.

S roditeljima Lada ima otvoren i prijateljski odnos, oni su svjesni da su i sami nekoć bili u njezinim godinama i da su ih mučili isti problemi. Nemaju previsoka očekivanja, već žele da ona samo bude sretna.

Lada je vrlo zaljubljiva djevojčica. U njezine „ljubavi“ ubrajaju se i pjevač i profesor hrvatskog jezika, a s jednim vršnjakom povezano ju je skupljanje salveta. Prvi je poljubac doživjela sa Silvijem, no vrlo brzo je shvatila da oni nemaju budućnosti. Najveća ljubav njezinog adolescentskog razdoblja bila joj je, kako to često biva i u stvarnom životu, cijelo vrijeme pred nosom. Ta ju je spoznaja pogodila svom silinom:

„Bila sam tužna. Bojala sam se. Usto, izjedala me neka čudna ljubomora od pomisli da je Zlatko otišao negdje gdje su stvari sasvim izvan moje kontrole. Na trenutak sam pomislila što će biti ako se Zlatko spetlja s nekom curom. Što ako se zaljubi, ako se vrati i počne provoditi puš pauze s odabranicom svoga srca? Ljutile su me te misli, ali sam njima bila sve više zaokupljena. Što mi se to događa?“⁴⁷

U ovom književnom djelu nailazi se na čitav niz osebnih likova: dječak Fila koji u razredu nije želio govoriti ni s učiteljima ni s ostalim učenicima od početka školske godine pa sve do Uskršnjih praznika, brat i sestra koje su zvali Ivica i Marica zbog njihove povezanosti, sedamnaestogodišnji Joso koji ljeta na moru provodi skupljajući kamenčiće s ceste i mnogi drugi.

Stjepan Hranjec je kao glavne tabu teme u dječjoj književnosti naveo drogu, seks, začeoće–rođenje, (neizlječivu) bolest i smrt. U ovom ih djelu možemo sve pronaći. Silvio s kojim se Lada prvi put poljubila imao je problema s drogom, prvo Ladino seksualno iskustvo, Zinka je zatrudnjela s Dadom i odlučila se na pobačaj, zatim nailazimo i na tužnu priču sa Zlatkovom majkom koja je oboljela od raka i umrla. Među tabu tebe zasigurno ulazi i progovaranje o homoseksualizmu kroz lik Sanje.

U pogovoru romana Dubravka Težak je između ostaloga donijela sljedeće zaključke:

⁴⁷ Isto, str. 137.

„Autorica stavlja težište na Ladino psihološko proživljavanje i približava čitatelju njezin unutarnji svijet na kojem zasniva bit teme ovog romana. Prebacivanje zanimanja s vanjskih zbivanja na psihologiju lika uvjetovalo je i moderniji izraz i suvremeniju strukturu romana. Roman bismo mogli okarakterizirati kao junakinjin usmeni dnevnik, kao kontinuirani tok njezine svijesti, kao monološki ispovjedni roman.“⁴⁸

Osoba koja piše dnevnik najčešće ne želi da ga itko čita upravo zato što su njegove stranice unutarnjim svijetom te osobe...kao što i Lada to čini. Njoj su dnevnički zapisi pomogli da se lakše suoči sa svojim unutrašnjim svijetom i učini ga boljim.

U djelu su zastupljena obilježja fikcionalnog privatnog dnevnika. Dnevnički subjekt, koji svoje razmišljanja iznosi u stilu dnevničkih zapisa, djevojka je Lada. Nju je obilježila njezina debljina i njezine se intimne ispovijesti uglavnom vrte oko toga. Redovito čitatelj može pratiti njezine frustracije povezane s debljinom, a time ujedno i suosjeća s njom. Upravo dnevnička forma ovdje pomaže zbližavanju čitatelja i glavnog lika. U dnevniku se očekuje potpuno razotkrivanje osobe koja ga piše. Ni u ovom djelu nema dnevne datacije.

8.3. Tko je ubio Pašteticu

Paštetica iz naslova je radijska emisija koju vode dvije djevojčice, Barbara zvana Ba Marta. Kasnije im se u vođenju emisije pridružuje dječak Lucijan. Da bi emisija bila uspješna glavna odgovorna osoba je urednica Marina koja je djecu uputila u tajne radija i nadgleda njihov rad koji je narušen netrpeljivošću koja je zavladala između djevojčica pa su svađe čak i za vrijeme emisija vrlo česte. Glavni razlog zbog čega je takva situacija su njihove majke koje ne brinu o željama i mišljenjima svoje djece, već guraju svoje ambicije i interese. A nije uvijek bilo tako. Marta i Barbara su nekoć bile najbolje prijateljice.

Marta je nesretna jer je roditelji zapostavljaju, a i komunikacija s njima je vrlo loša. Osjeća da je oni uopće ne razumiju. Ovim je riječima opisala svoj odnos s majkom:

⁴⁸ Šesto Stipaničić, S., *Debela*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., str. 159.

„Pravi se najpametnija. Osim što me po cijele dane davi, stvarno davi, štogod ja i napravila nije joj po volji. Uopće mi nije jasno kako ona zamišlja da ja moram izgledati, što bih ja po njenom trebala raditi...“⁴⁹

Majka joj barem posvećuje dovoljno vremena, a njezin otac čak ni to pa je odnos s njim još i gori:

„...ja mislim da me moj tata ne voli. Stvarno to mislim. Ja mislim da sam ja tati samo neka stvar pored koje prolazi kad je doma. A doma je, kao što već rekoh, jako malo.“⁵⁰

Barbara je bila njezina jedina prava prijateljica. Družile su se od malena jer su im majke prijateljice, a i susjede su. Voljela bi se s njom pomiriti, ali ne zna kako. Najveće probleme prave njihove majke, a tu su i problemi s dječacima – Barbari se sviđa Danko koji je bacio oko na Martu. I ona ima svoju simpatiju, dvadesetogodišnjeg Žaca koji radi na radiju. U povjerenju je rekla Barbari da joj se on sviđa i kad je shvatila da Žac zna za njezinu zatreskanost, optužila ju je da je izdajica. To uopće nije istina, ali Barbara ne može naći načina da je razuvjeri.

Barbara je nesretna jer je i njezina obiteljska situacija slična Martinoj. Velik joj teret predstavlja činjenica da je njezina majka ravnateljica u školi koju pohada pa teže sklapa prijateljstva s ostalim učenicima. Uopće ne sluša ljude, voli zapovijedati i misli da sve zna najbolje. Nije ni čudo što je dobra prijateljica s Martinom mamom. Od tate nema velike potpore jer nema hrabrosti suprotstaviti se odlukama svoje supruge. Tište je i prvi ljubavni jadi:

„Što se tiče Danka, tu je stvar nenormalna. Gadim se sama sebi što mi se sviđa taj tip. Ne vidim ni jednog poštenog razloga zbog kojeg patim zbog te njezine face.“⁵¹

Lucijan zvani Luc na radijsku scenu stupa kad je došlo do svađe između majki Barbare i Marte. One su tada odlučile da njihove kćeri više ne mogu voditi zajedno *Pašteticu*. Urednica Marina je problem riješila pozvavši svog nećaka Lucijana da vodi emisiju umjesto djevojčica. On je bio vrlo uspješan u tome te je, kad su se djevojčice ubrzo vratile na radio, nastavio voditi emisiju zajedno s njima. Smatralo se i da će on pomoći u smirivanju napete

⁴⁹ Šesto Stipaničić, S., Tko je ubio Pašteticu, Naklada Semafora, Zagreb, 2008, str. 21.

⁵⁰ Isto, str.21.

⁵¹ Šesto Stipaničić, S., Tko je ubio Pašteticu, Naklada Semafora, Zagreb, 2008, str. 24.

situacije između djevojčica. Lucijan je došao s mnoštvom novih ideja te se je stoga emisija počela mijenjati nabolje i stjecati sve više slušatelja. I Lucijan s djevojčicama dijeli boljku mnogih tinejdžera, a to je osjećaj da ga odrasli ne razumiju. Njegovi su roditelji rastavljeni. Živi s majkom, a oca rijetko viđa. Rad na radiju mnogo je utjecao na njega:

„Odlučio sam se totalno promijeniti. Izgledati drugačije. Ponašati se drugačije. Po svojoj volji. Onako kako to stvarno ja želim. I po cijenu samoće. Ionako je to s Bocom i društvom lažna furka. Slična onoj na radiju. Potpuno.“⁵²

Urednica Marina prije radija radila je u školi, a zadnjih pet godina radi na radiju. Zadužena je za uređivanje emisija i reklame. Vrlo je predana svom poslu i nije joj teško raditi prekovremeno. Najviše problema na poslu zadaju joj majke djevojčica koje se stalno upliću u vođenje emisije. Problemi dolaze odakle ih najmanje očekuje, od ljudi s kojima radi. Cijenila je svog kolegu Borisa, uvijek ga je nastojala zadiviti svojim radom, mislila je da se i ona njemu sviđa. Tu je njenu zanesenost iskoristio da je optuži za pronevjeru radijskog novca. Ni u privatnom životu joj ne cvjetaju ruže. Muškarac s kojim je bila u vezi prevario ju je s njenom najboljom prijateljicom. Loše iskustvo s Borisom i ukidanje *Paštetic* nagnalo ju je da svoju karijeru nastavi negdje drugdje.

Odgovor na pitanje iz naslova knjige *Tko je ubio Pašteticu* bi bio – politika. Odnosi između voditeljica su se poboljšali, dolaskom Lucijana s njegovim idejama emisija je postala kvalitetnija, dobili su više slušatelja i novca od sponzora – nitko nije očekivao ukidanje emisije. No, kako je izabran novi gradonačelnik, a stari i njegov zamjenik, koji je bio i Martin otac, izgubili su svu moć. Politika se umiješala čak i u dječju emisiju. Njihovu je emisiju zamijenila *Nedjeljna brbljaonica* koja nije ponovila uspjeh svoje prethodnice.

Djeca čitajući ovu knjigu mogu poželjeti da nikad ne odrastu, no to je neminovno. Ne uči se samo u školi. Cijeli je život škola. Loše iskustvo s *Pašteticom* Marinu je uvjerilo u sljedeće:

„Sve se mijenja, sve. Osobito ljudi. Iako si često mnogi od nas umišljaju da su nezamjenjivi, to nije točno. Nikako....I još kako su zamjenjivi. A kad ih zamijene, ako ništa ne rade da ih upamte, još ih brže zaboravljaju.“⁵³

⁵² Isto, str. 115.

Radom na radiju Marta, Barbara i Lucijan postali su pripremljeniji za svijet odraslih. Susreli su se s mnogim poznatim osobama intervjuirajući ih i shvatili da su mnogi umišljeni, a rijetki zaista posebni. Iako su djeca, shvatili su koji je razlog ukidanja njihove emisije. Nakon završetka njihove radijske karijere, krenuli su dalje. Lucijan je ostvario svoju pjevačku karijeru, Marta i Barbara su se udaljile, Marina se udala i uz posao počela pisati priče. Radio je postao samo daleka uspomena. Unatoč tomu oni će zauvijek biti radijski ljudi, a oni „promatraju glasove, osjećaju glasove, sjećaju se glasova, vole ili mrze glasove.“⁵⁴

Dubravka Težak se o ovom književnom djelu izrazila ovim rečenicama:

„U romanu *Tko je ubio Pašteticu* (2003.) autorica ponovno univerzalne pubertetske probleme prikazuje iz nekoliko vizura, ali sjajno upliće i bezdušno politikanstvo odraslih tamo gdje mu ne bi trebalo biti mjesta. Smještajući radnju na radiopostaju, približava mladima svijet iza aparature koja omogućava da se u eteru stvori zanimljiv, privlačan svijet temeljen na zvukovima koji ostavlja prostora mašti za vizualnu dogradnju toga svijeta. Radioaparati kao medij vrlo je prisutan u našem svakodnevnom životu. Često ga slušamo samo »usput« dok radimo neki drugi posao. Nakon pojava brojnih novih medija radioaparati su postali nešto tako obično. Toliko smo na njega navikli da se više i ne pitamo tko stoji iza glasa što ga čujemo? Kakvo lice ima izvor glasa? Koji problemi ga muče u privatnome životu?“⁵⁵

Kao glavne odlike ističe pogled na pubertetske probleme sa strane više likova, predstavljanje svijeta radija koji je većini djece nedostupan i pogubnog utjecaja politike koja se ne bi trebala uplitati u dječji svijet.

U djelu su zastupljena obilježja fikcionalnog privatnog dnevnika. Postoji više dnevničkih subjekata. Iz dnevničkih zapisa Marte i Barbare otkrivamo da su vrlo slične, muče ih isti problemi koje povezuju djevojčice njihovih godina diljem svijeta kao što su prve zaljubljenosti te nesigurnost vezana uz izgled i popularnost u društvu. One su u svojim dnevničkim zapisima potpuno iskrene. Ističe se važnost govorenja onoga što mislimo bez pretvaranja u nekoga tko nismo, a željeli bismo biti i uljepšavanja istine. Da su takve i jedna prema drugoj, njihov odnos ne bi bio tako pun uspona i padova. Ni u ovom djelu nema dnevne datacije.

⁵³Šesto Stipaničić, S., *Tko je ubio Pašteticu*, Naklada Semafora, Zagreb, 2008., str. 126.

⁵⁴ Isto, str.132.

⁵⁵ <http://www.matica.hr/kolo/309/dvije-spisateljice-romana-za-mlade-odrasle-20529/> (pregled: 11.9.2017.)

8.4. Pa, to je ljubav!

Glavna junakinja s kojom se susreću čitatelji u ovom književnom djelu je sedmašica Hana. Živi samo s majkom jer su joj roditelji rastavljeni. U svojim je mislima najviše zaokupljena rastavljenim roditeljima koji i nju žele rastaviti na dva dijela, školom, dječakom Lovrom i sastavcima koje je prisiljena pisati.

Dječak Lovro je u početku za Hanu bio samo jedan običan štreber i gnjavator koji je vrlo ozbiljno pristupio zadatku koji mu je dala profesorica iz hrvatskog jezika, a to je pregledavanje njezinih sastavaka. Za tu je zadaću nabavio i prigodnu crvenu kemijsku olovku. Njihov je odnos u početku daleko od idealnog:

„Pucala sam od bijesa, no Lovro je već bio daleko. Mrzila sam ga toliko jako da sam osjećala kako su se sva prozorska stakla na učionici od te mržnje zamaglila uključujući i stakla njegovih naočala.“⁵⁶

Kada je razrednica odlučila da sjede zajedno, to je Hani mirisalo na potpunu katastrofu. No, pomalo je počela mijenjati mišljenje o njemu:

„...čini mi se da nije toliko naporan otkad sjedimo zajedno. I čini mi se da je puno obzirniji oko tog ispravljanja. Zapravo, čini mi se kao da mu je neugodno, osobito kad krene nešto govoriti i počne mucati. U tim trenucima i meni nije svejedno.“⁵⁷

Čitajući njezine sastavke Lovro saznaje mnogo njoj, a ona o njemu gotovo ništa. Od majke je saznala da su i njegovi roditelji rastavljeni i zbog toga ga počinje gledati drugim očima. Smatrala je da bi ih slična obiteljska situacija mogla dublje povezati, da bi mogli otvoreno razgovarati o problemima s roditeljima. No, prevarila se. Lovro je za tu temu ostao potpuno zatvoren:

„– Jel se ti sad viđaš s tatom? – umjesto odgovora razmrvio je gumicu u rukama. Prestrašila me tolika količina agresivnosti. Nakon što je ostatke gumice pokupio i bacio u koš odgovorio mi je kao da ništa nije bilo:

⁵⁶ Šesto Stipaničić, S., Pa, to je ljubav!, Naklada Semafora, Zagreb, 2007., str. 14

⁵⁷ Isto, str. 38.

- Ne. – odgovorio je hladno. Izbjegavala sam otad slične teme i zaključila kako duboko pati.⁵⁸

Iako ni s njim nije previše komunicirala, s ostalim učenicima u razredu je komunicirala samo kada je to bilo neizbježno. Smatrala je da su oni preozbiljni i nije pronalazila ništa zajedničko s njima. Njezino društvo u razredu svelo se samo na Lovru zbog čega su ih ostali učenici počeli zadirkivati da su zaljubljeni par - posebno nakon što je pred svima stala u njegovu obranu kad mu se učenik iz razreda podsmjehivao zbog njegovog zamuckivanja. Iako se počela puno bolje slagati s Lovrom, u nju se počinje uvlačiti nelagoda. Sve više osjeća da je on želi kontrolirati i počinje se osvećivati u njezino ime svakome u razredu tko joj učini nešto loše. U njemu je dobila zaštitnika kojeg nije tražila. Vrhunac njezine sumnje dostižu kada saznaje za ubojstvo čovjeka koji se doselio u napuštenu kuću njezinog djeda. Smatrala je da je on to učinio. Svoje sumnje povjerava majci, no ona je ne doživljava ozbiljno. Ona je smatrala da se Lovro u nju samo zaljubio. Kad je saznala da je ipak ubijen neki drugi čovjek, a ne skitnica iz djedove kuće, pokolebala se u svojoj sumnji. No, majka ju je ipak ozbiljnije shvatila i raspitala se o Lovri te saznala da je već bilo problema s njim u drugim školama, no smatrala je da nije potrebno ništa poduzimati jer se on svejedno opet seli u drugu školu.

Knjiga obuhvaća mnogobrojne Hanine sastavke kojima je osim šarolike tematike zajedničko da nijedan nema naslov. U početku ih je doživljavala kao običnu gnjavažu, a kasnije su se pretvorili u potrebu jer se osjećala bolje kad bi svoje misli stavila na papir. Među njenim sastavcima najzastupljeniji su rastavljeni roditelji, pa piše o školi, Lovri, svojoj budućnosti...pa sve do krpica sa zeljem i Amerikanaca hamburgeroždera. Piše o čemu god želi.

Teško se navikava na činjenicu da su joj roditelji rastavljeni. Oni joj svojim svađama o njezinom odgoju nimalo ne pomažu. Međusobno se okrivljuju. Potajno se nada da će ponovno živjeti svi zajedno, ali njena nada umire kad upoznaje Biserku:

„Iluzija kako moj tata još uvijek voli moju mamu iščezla je poput balona napunjenog helijem negdje daleko, izvan dosega očiju i duše. Iluzija da moja mama još voli mog tatu ostala je lebdjeti iznad moje glave bolnija i od brušenja ogromnog karijesa.“⁵⁹

⁵⁸ Isto, str. 54.

⁵⁹ Isto, str. 34.

Uporno ne želi prihvatiti Biserku. Viđanja s ocem postaju joj mučenja jer često dovodi nju. Ne želi joj pružiti ni priliku. Ni Biserka se s time ne može nositi pa joj je jednom prilikom opalila šamar, a to je pak dovelo do svađe s Haninim ocem. Njihova veza unatoč razmiricama napreduje pa se odlučuju i vjenčati. Njena se majka nakon rastave osjeća usamljeno. Situaciju popravljaju prijateljstvo s Lovrinom majkom. Njoj se je mogla povjeriti, ali Lovrina majka kao i njezin sin poprilično je suzdržana i ne odaje puno o sebi.

Knjiga završava kao neki kriminalistički roman – iznenada na scenu ponovno stupa Lovro pucajući u zrak iz pištolja kad je Hana bila na sastanku s ocem.

U djelu su zastupljena obilježja fikcionalnog privatnog dnevnika. Dnevnički subjekt, koji svoje razmišljanja iznosi u stilu dnevničkih zapisa, djevojčica je Hana. U stilu dnevničkih zapisa ona vrlo iskreno progovara o svim svojim strahovima, brigama i problemima. Bez zadržke, a to joj pruža upravo dnevnička forma, uvodi čitatelja u svijet adolescenata u kojem ne postoje mali i veliki problemi već samo veliki problemi, uvijek je prisutna doza drame. Ni u ovom djelu nema dnevne datacije.

8.5. Dnevnik jedne ljubavi

Glavni protagonisti ovog književnog djela su zagrebački osnovnoškolci Rea i Val. Njihovi dnevnički zapisi nam daju uvid u tijek njihove ljubavne priče. Razvoj te priče je pun uspona i padova. Uz glavne protagoniste ističu se i likovi roditelja, djedova, baka, Reine sestre i njihovih prijatelja.

Reu i Vala spojio je mobitel. Poruka poslana na Rein mobitel sve je pokrenula. Val je ubrzo saznao da je poruku poslao svojoj vršnjakinji koja čak živi u istom gradu. To je bio prst sudbine. Ubrzo je započelo neprestano slanje SMS poruka koje je remetila jedino besparica pa se prešlo na e-poštu i chat koji je spojio još jedan par – Reinu prijateljicu Vesnu i Valovog prijatelja Marka. Iako ih je do susreta uživo razdvajalo tek 15-ak minuta vožnje autobusom, oklijevali su učiniti taj korak. Glavni razlog tome bio je tinejdžerska nesigurnost:

Rea: „Zaključila sam po sebi kako bi me sigurno htio upoznati i popričati sa mnom.

Da, da , da..! No, trenutak kasnije oduševljenje mi je splasnulo pretvorivši se u zabrinutost. Što ako će Val suditi o meni po mojem glasu, a on mu se ne sviđa? I onda odluči nikad mi se više ne javiti? Utipkala sam: Nemoj se ljutiti, ali – ne!“

Val: „Otkad mi je prvi put uzvratila porukom želim je vidjeti, šetati s njome, držati je za ruku...To bi mi bio najljepši rođendanski poklon. Rea bi sigurno pristala. No, kasno mi je sada žaliti za izgubljenom prilikom. Samo da sam imao hrabrosti pozvati je...“

Prvi susret uživo završio je pravim fijaskom – Val je Reu poljubio, a to je za nju bilo previše odvažno za prvi susret pa više nije htjela čuti za njega. Već prvim susretom upoznajemo se s glavnom preprekom u njihovoj ljubavnoj priči – Rea s Valom ne želi ići dalje od ljubljenja, a on se teško s tim miri. Uslijedili su zbog toga česti prekidi i mirenja. Rea je djevojčica koja se ne sviđa samo Valu. Konkurenciju mu predstavljaju Igor i Robi. Igor je dječak kojeg Rea susreće kad dođe u posjet djedu, a Robi je novi učenik u njezinom razredu. Isprva se svidio Vesni pa je ona bila pomalo ljubomorna na Reu. Valu je pak zapela za oko jedna Ana s kojom

ga je upoznao Marko. Sve su to bile bezazlene kušnje koje su na kraju svladali. Kad bi prekinuli, brzo bi se pomirili jer nisu mogli biti dugo razdvojeni. Ovako je to izgledalo kod Ree, a ni Val se ne razlikuje:

Rea: „Mislila sam da prema Valu više ništa ne osjećam. Ali...Ma, tek je prošlo šest dana kako više nismo skupa i još ga nisam preboljela. Kad me je gledao, spuštala sam pogled.“

Val: „Cijeli se svijet srušio na mene. Sve je bilo dobro dok je nisam poljubio. Uh, taj njezin razočaravajući pogled...Uopće mi ne odgovara ni na poruke, ni na e-mailove...Bez Ree ne mogu disati, pomoooo...“

Preko dnevnčkih zapisa Ree i Vala može se pratiti i ljubavna priča između Vesne i Marka koja je vrlo turbulentna. Marko je vrlo zaljubljen, u knjizi se mogu naći njegovi mnogobrojni doživljaji s njegovim vršnjakinjama, pa i starijim djevojkama. Voli se hvaliti svojim osvajanjima i napretkom kod djevojaka u seksualnom smislu. Val je pod utjecajem njegovih hvalisanja jer misli da ga mora u tome slijediti i dokazivati mu da ni on nimalo ne zaostaje za njim. Na kraju ipak odustaje od toga i odlučuje s Reom ići polako. Marko je često prekidao s Vesnom ili ona s njim jer se zainteresirao za neku drugu. Ističe se njegova zaljubljenost u studenticu crkvene glazbe Teu koja je vodila crkveni zbor. Toliko mu se svidjela da se upisao u crkveni zbor i počeo ići u crkvu. Za Teu je on bio samo klinac pa je i Marko doživio svoje prvo ljubavno razočaranje, a to ga je dovelo ponovno do pomirenja s Vesnom.

Val je jedinac, a Rea ima stariju sestru Mo koja zbog problematičnog odnosa s jednim mladićem u školi skuplja jedinice i s kojim je čak jednom pobjegla od kuće. San joj je imati vlastitu sobu, ali ju je prisiljena dijeliti sa sestrom.

Dokaz da ljubavni jadi nisu rezervirani samo za tinejdžere je Reina baka:

„Baka je došla na ručak. Prolazeći pored kuhinje začula sam kako razgovara s mamom: „Ne znam kako da se odjenem“, govorila je baka i nastavila: „Želi me predstaviti svojoj mami, a ja se osjećam nelagodno poput šiparice.“

Od ljubavnih jada podjednako pate i dječaci i djevojčice. U prilog tome ide razgovor koji su vodili Val i Marko:

„Marko“, zazvao sam ga, „a da malo pričaš o nečem drugom?“. „Kako to misliš?“, Marko me je pogledao u zjenice. Potom sam mu razjasnio: „Otkad si vidio Vesnu na fotki, samo pričaš o njoj: Vesna ovo, Vesna ono...Ma dosta već s tom Vesnom!“ Uzvratio mi je istom mjerom: „A ti kad kreneš Rea ovo, Rea ono...Jesam li ja tebi vikao: dosta?“ Pokunjio sam se. „Pa onda, nemoj ni ti meni!“, začepio mi je usta.“

Reina se majka dugo nije mogla pomiriti s ljubavnim životom vlastite majke koja se i udala ponovno. Dok jedna baka uživa sa svojim novim suprugom, druga nažalost umire. To je Reu jako pogodilo. Ubrzo nakon toga njezin se otac posvađao s jadnim djedom, no uz puno truda ih je uspjela pomiriti.

Dnevnik jedne ljubavi završava proslavom Nove godine koju su Rea i Val kao i Vesna i Marko dočekali zagrljeni.

Dragica Dragun smatra da je „tematska osnovica, kako je naslovno i naznačeno – ljubav, no ona je površinski sloj ispod kojeg se tematizira i komentira odnos prema tradiciji i suvremenosti, ona je sredstvo tog komentara jer je jedno od najevidentnijih prostora socijalnih i tehnoloških promjena.“ Nadalje, smatra da spomenuti dnevnik pokazuje „kako posredovana komunikacija (elektronička, mobitelima) zamjenjuje neposredni kontakt čak i u prostoru intime, kako se proces nastajanja i razvijanja ljubavnog kontakta iz sfere tjelesnoga premješta u sferu virtualnoga.“

Sam naslov ovog književnog djela asocira na dnevnik i najbliže je klasičnom poimanju dnevnika jer je vidljiv kronološki slijed po mjesecima – od siječnja do prosinca. Iako same datacije nema vidljivo je da se zapisi izmjenjuju dnevno jer ih je 365. U djelu se izmjenjuju zapisi dvaju dnevničkih subjekata, Ree i Vala. *Dnevnik jedne ljubavi* je fikcionalni privatni dnevnik, a Dragica Dragun ga još naziva i „dnevnikom tehnologizirane ljubavi“ zbog toga što glavni likovi u djelu u velikoj mjeri komuniciraju putem SMS poruka i elektroničke pošte.

9. Jezik i stil Sivije Šesto Stipaničić

O odrastanju tinejdžera i njihovim problemima književnica u svojim djelima progovara vedrim i šaljivim tonom. Dinamično pripovijedanje i duhoviti dijalози glavna su obilježja njezina književnog stila. Upravo stoga, njezina se književna djela čitaju u jednom dahu.

Piše jezikom jednostavnim i bliskim govoru mladih uz mnogo tuđica, dijalektizama i žargonizama kao generacijskog obilježja u govoru. Najistaknutiji neknjiževni govor likova je u njezinoj knjizi *Debela* u kojoj srećemo izraze tipa: klopa (hrana), pljuga (cigareta), starci (roditelji), spika (razgovor), ziherica (sigurno), osnovnjak (osnovna škola), buraz (brat), ofturati (odvesti), bum (budem), kaj (što), vumen (žena), alkos (alkoholičar)...U toj knjizi je on na najvećem vrhuncu i daje posebnu umjetničku vrijednost samome djelu kao i ostalim njezinim književnim djelima. Likovi često imaju nadimke, npr. Ladač, Gogač, Bebač) i Dado

Događaje u književnim djelima prikazuje iz različitih perspektiva: u ljubavnoj priči Ree i Vala u *Dnevniku jedne ljubavi* njihova je ljubav prikazana iz perspektive i jednog i drugog lika, u *Vandi* pak književnica u prikaz jedne obitelji unosi i perspektivu kućnog ljubimca.

Često su problemi s kojima se susreću likovi u njezinim djelima popraćeni duhovitim komentarima, a zastupljena je i ironija.

Brzim izmjenama kratkih duhovitih dijaloga književnica sve do kraja romana uspijeva održati brz tempo kojim se čitaju njezina književna djela – prava je predstavica književnosti za mlade koji najčešće žele čitati upravo takva djela, djela koja se čitaju u jednom dahu.

10. Zaključak

Silvija Šesto Stipaničić popularna je hrvatska književnica za djecu i mlade. Značajni dio njezina opusa čine romani za mlade s elementima dnevničke proze. To su romani *Vanda*, *Debela*, *Dnevnik jedne ljubavi*, *Tko je ubio Pašeticu* i *Pa, to je ljubav*. Isti je slučaj i s *Dnevnikom jedne ljubavi* kojeg je napisala zajedno s književnikom Ratkom Bjelčićem.

Obilježja dnevničke proze najistaknutija su u *Dnevniku jedne ljubavi* jer sadrže mjesečnu dataciju, a poveznica s dnevnikom vidljiva je i u samom naslovu djela. Autorica je dnevnički stil pisanja u promatranim romanima iskoristila za ono ključno kod takve forme, a to je upoznavanje intimnog svijeta likova.

Dnevnička forma je vrlo popularna među tinejdžerima. Po mojem sudu to je tako i zato što vjerojatno čitajući dnevnike imaju osjećaj da čitaju nešto što je zabranjeno, a u toj osjetljivoj dobi privlači ih sve što ima takav predznak.

Romani Silvije Šesto Stipaničić čitaju se u jednom dahu. Dinamično pripovijedanje i duhoviti dijalozi glavna su obilježja njezinog književnog stila. Na jezičnoj razini ističu se žargonizmi i anglizmi tipični za svijet mladih koji želi biti drugačiji od svijeta odraslih, a to žele postići i jezikom.

Autorica se u svojim romanima nastoji što više približiti svojim čitateljima koji cijene aktualnost u svemu. Nemaju vremena za čekanje, žele živjeti punim plućima 100 na sat – upravo sada. Žele u knjizi pronaći stvarne junake sa stvarnim problemima - i rješenja za njih. Autorica tim problemima pristupa direktno i bez uljepšavanja. Ne niječe ih, ne živi u bajci jer su i njezini čitatelji već odavno prestali vjerovati u bajke. Mnogi su od njih suočeni s problemima od kojih bi bilo bolje da ih se može zaštititi, ali to je nemoguće. Rastave roditelja, smrt bliskih osoba, bolesti, ovisnosti, nasilje...u neposrednoj su blizini mnogih od njih. Znamo da život nije bajka, ali trebamo vjerovati da on to može postati te trebamo živjeti svoje snove.

11. Literatura

1. Crnković, M., *Neki problemi i zadaće znanstvenog istraživanja i promocije dječje književnosti u Hrvatskoj danas*. U: *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas*. Ur. Ranka Javor. Zagreb: KGZ, 1997.
2. Dragun, D., *Dnevnička proza u hrvatskoj književnosti za djecu i mlade*, Matica hrvatska, 2017.
3. Hameršak, M. i Zima, D., *Uvod u dječju književnost*, Leykem international d.o.o., Zagreb, 2015.
4. Hranjec, S., *Hrvatski dječji roman*, Znanje, Zagreb, 1998.
5. Hranjec, S., Šicel o Ivani Brlić Mažuranić, *Radovi zavoda za znanstveni rad HAZU*, Varaždin, br. 16-17, 2006.
6. Hranjec, S., *Pregled hrvatske dječje književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2006.
7. Manfred Jürgensen, *Dnevnik: Uvod*, Gordogan, 31-32-33, Zagreb, 1991.
8. Majhut, B., *Djevojačkim srcima. Nakladničke cjeline iz dvadesetih godina dvadesetog stoljeća*, Književna smotra (XLIII), broj 3-4, 2011.
9. Sablić Tomić, H., *Intimno i javno – suvremena hrvatska autobiografska proza*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2002.
10. Skok, J., *Prozori djetinjstva I.*, *Antologija hrvatskog dječjeg romana*, Zagreb, 1991.
11. Težak, D., *Portreti i eseji o dječjim piscima*, Tipex, Zagreb, 2008.
12. Zalar, I., *Dječji roman u hrvatskoj književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 1978.
13. Zima, D., *Kraći ljudi – povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu*, Školska knjiga, Zagreb, 2011.
14. Zlatar, A., *Autobiografija u Hrvatskoj*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998.

12. Izvori

1. Šesto Stipaničić, S., *Debela*, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
2. Šesto Stipaničić, S. i Bjelčić, R., *Dnevnik jedne ljubavi*, Naklada Semafora, Zagreb, 2007.
3. Šesto Stipaničić, S., *Tko je ubio Pašteticu*, Naklada Semafora, Zagreb, 2008
4. Šesto Stipaničić, S., *Pa, to je ljubav!*, Naklada Semafora, Zagreb, 2007.
5. Šesto Stipaničić, S., *Vanda*, Naklada Semafora, Zagreb, 2007.
6. <http://www.matica.hr/kolo/309/suvremeni-hod-djecje-hrvatske-knjizevnosti-20531/> (pregled: 5.10.2017.)
7. <http://www.matica.hr/kolo/309/dvije-spisateljice-romana-za-mlade-odrasle-20529/>, (pregled: 9.9.2017.)
8. <http://dhk.hr/clanovi-drustva/detaljnije/silvija-sesto> (pregled: 5.10.2017.)
9. <http://www.glas-slavonije.hr/334387/5/Svaki-dan-na-drustvenim-mrezama-objavljujemo-sve-i-svasta-ali-emocije-i-intimu-ne-dijelimo-javno> (pregled: 7.10.2017.)

13. Sažetak

Silvija Šesto Stipaničić popularna je hrvatska književnica za djecu i mlade. Piše poeziju i prozu. Značajan dio njezinog proznog opusa čine romani s elementima dnevničke proze. To su romani *Vanda*, *Debela*, *Dnevnik jedne ljubavi*, *Tko je ubio pašeticu* i *Pa, to je ljubav*. U njima književni likovi u obliku dnevničkih zapisa izražavaju svoje misli, osjećaje i probleme. Svi navedeni romani sadrže elemente fikcionalnog privatnog dnevnika. Odlikuju se dinamičnim pripovijedanjem, duhovitim dijalozima i često se u romanu nalazi više od jednog dnevničkog subjekta.

Ključne riječi: roman za djecu i mlade, dnevnik, vrste dnevnika.

14. Summary

Silvija Šesto Stipaničić is a popular Croatian children's and youth author. She writes poetry and prose. Novels with elements of diary prose form a significant part of her prose opus. Those novels are entitled *Vanda*, *Debela*, *Dnevnik jedne ljubavi*, *Tko je ubio pašteticu* and *Pa, to je ljubav*. The literary characters of the novels express their thoughts, feelings and problems in the form of diary records. All of the above mentioned novels contain elements of a fictional private diary. They are characterized by dynamic storytelling, humorous dialogues and often have more than one diary subject.

Key words: children's and youth novel, diary, types of diary

15. Zahvala

U prvom redu, veliku zahvalnost dugujem svojoj mentorici dr. sc. Adriani Car Mihec koja mi je svojim mnogobrojnim savjetima pomogla pri izradi ovog završnog rada, koja je uvijek imala strpljenja i vremena za moje brojne upite, koja je marljivo ispravljala moje pogreške, ali i u vrlo kratkom vremenu davala povratne informacije na moje upite. Hvala joj što mi je pokazala da je profesorski poziv najplemenitiji od svih poziva te da profesor nije samo pokazatelj znanja već i ljubavi, istine i poštovanja.

Također, veliku zahvalu dugujem pokojnom prof. Nikoli Živčiću, mom vjernom učitelju, savjetniku te kolegi kroatistu, kako je to volio reći. Gradio je mostove preko kojih me pozivao da prijedem kao njegova učenica kako bih kasnije i ja drugima gradila iste, davala im vjetar u leđa kao što je on davao meni. Nikada neću zaboraviti kada mi je znao reći: *Kolegice, postoje dvije vrste ljudi. Oni koji rade i oni koji se kite tuđim perjem. Vi budite u ovoj prvoj skupini – radite – tamo Vam je konkurencija manja, a uspjeh siguran jer upornost i borbenost izaći će na vidjelo.* Hvala mu što mi je dopustio da budem dio njegova životnog rada. On će zauvijek ostati moj idol, moj kolega kroatist! Neka mu je vječna slava i hvala!

I na kraju, najveću zaslugu za ono što sam postigla, za ono što danas jesam pripisujem svojim roditeljima koji su me uvijek podržavali, borili se kako bi mi pružili mogućnost da ostvarim svoj životni put i na njemu me ispravno usmjeravali. Hvala mom ocu koji me naučio cijeniti sebe, uvjerio me da sam dobra osoba tako što mi je pokazao da sam upravo ja ono što je najvrednije u njegovom životu! Hvala mojoj majci, mojoj učiteljici života punoj suosjećanja, ljubavi i neustrašivosti!